

Deltagares upplevelser av meningsfullhet i kommunala arbetsmarknadsenheter

En delrapport

Fabian Grönvik

Deltagares upplevelser av meningsfullhet i kommunala arbetsmarknadsenheter

Fabian Grönvik

Deltagares upplevelser av meningsfullhet i kommunala arbetsmarknadsenheter

© Fabian Grönvik, 2026

Tryck: Kopieringen Mittuniversitetet, Sundsvall

ISBN:978-91-90017-51-7

Humanvetenskapliga fakulteten

Mittuniversitetet

Telefon: +46 (0)10 142 80 00

Innehållsförteckning

Förord	vii
Inledning	9
Bakgrund: ansvarsflyttning från stat till kommun	11
Litteraturöversikt	13
Litteratururval	14
Tidigare forskning	15
Meningen med mening	15
Arbete som källa till mening och meningsfullhet	15
Upplevelser av mening i arbetsmarknadsinsatser generellt	17
Meningsfullhet och deltagande i AME-verksamhet	18
Hypoteser	20
Empiri	21
Empirisk kontext	21
Datamaterial	22
Enkätkonstruktion	22
Datainsamling	23
Urval och bortfall	23
Metod	24
Variabler	25
Beroende variabel	25
Kontrollvariabler	25
Prediktorer	26
Deskriptiv statistik	28
Resultat	30
Primär modell M1	30
Komplementär modell M2	31
Hypotesprövning	32
Diskussion	33
Slutsatser	35
Vidare forskning	36
Referenser	38
Bilagor	45
Bilaga A. Deskriptiv statistik för kommuner	45
Bilaga B. Korrelationer	47
Bilaga C. Kontrollmodell MRA	48

Förord

Denna rapport är skriven inom ramen för min praktik inom forskningsprojektet Lokala arbetsmarknadsprogram – Utmaningar av och för en inkluderande arbetsmarknad¹ finansierat av Forte (Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd). Forskningsprojektet är ett tvärvetenskapligt arbete med det långsiktiga målet att öka inkluderingen av underrepresenterade grupper i arbetslivet. Vi kartlägger och granskar lokala arbetsmarknadsprogram på kommunal nivå, inklusive deras institutionella struktur och organisation, liksom erfarenheter från deltagare i programmen, utifrån ett longitudinellt angreppssätt med syfte att förbättra de lokala arbetsmarknadsprogrammen.

Programmet är strukturerat enligt fyra arbetspaket som undersöker arbetsmarknadsenheternas (1) institutionella strukturer, (2) organisationsformer, (3) deltagarnas individuella erfarenheter, (4) utvärdera deras effektivitet.

Fabian Grönvik

Praktikant vid institutionen för humaniora och samhällsvetenskap

Student vid samhällsvetarprogrammet

Mittuniversitetet

¹ <https://www.miun.se/LOKA>

Inledning

Arbetslöshet är något som har stor påverkan på både individen och för samhället. På samhällsnivå innebär arbetslöshet ekonomiska förluster, bland annat i form av lägre produktion, lägre skatteintäkter och högre sociala utgifter (Lee, 2000; Ristić Cakić et al., 2025; Stenberg, 1999). På individnivå innebär arbetslösheten en mängd svårigheter. Den uteblivna löneinkomsten är för individen ett uppenbart problem, men arbetslöshet har visat sig påverka individen och dess omgivning på fler sätt. Bland annat har flertalet studier relaterat arbetslöshet till minskat välmående och ökad psykisk ohälsa (se exempelvis Friehe & Pfeifer, 2025; Drydakis, 2015; Clark & Oswald, 1994; McKee-Ryan et al., 2005; Montazeri et al., 2025; Paul & Moser, 2009).

Frågor om arbetslöshet och fältet arbetsmarknadspolitik har länge varit en viktig del av svensk politik. Redan 1902 öppnade de första arbetsförmedlingskontoren i Sverige (Wadensjö, 1987) och efter andra världskriget började den svenska välfärden byggas ut, genom exempelvis införande av barnbidrag 1931 och sjukförsäkring 1955 (Blomqvist & Palme, 2020). Denna utveckling vägledades av den universalistiska principen, där grundtanken är att alla medborgare omfattas av samma system. Däremot har det svenska socialförsäkringssystemet på grund av den frivilliga a-kassan länge varit mindre universalistiskt än andra system (Blomqvist & Palme, 2020).

Ett politikområde som under efterkrigstiden fram till slutet på 1900-talet var tydligt universalistisk var arbetsmarknadspolitik, Fredriksson (2022, s. 35) beskriver det som "[...] en statlig arbetsmarknadspolitik som skulle inkludera samtliga arbetslösa". Genom åren har dock universalismen inom denna del av arbetsmarknadspolitik minskat, och ett parallellt kommunalt system växt fram sedan den ekonomiska krisen på 1990-talet (Fredriksson, 2022). Panican och Ulmestig (2019) beskriver hur omfattningen av de kommunala arbetsmarknadsåtgärderna vuxit drastiskt sedan dess. Denna uppdelning har inneburit att arbetsmarknadspolitik idag redovisar två skilda grupper bland arbetslösa (Panican & Ulmestig, 2019). Den ena gruppen består av de som står "långt ifrån arbetsmarknaden", vilken syftar till personer som i betydligt högre grad präglas av så kallade "risker" för arbetslöshet såsom hög ålder, funktionsvariationer, låg utbildning eller bristande språkkunskaper och som därför bedöms ha svag konkurrenskraft på arbetsmarknaden (Östling 2025). Den andra omfattar de som står "närmre arbetsmarknaden", det vill säga personer

med relativt god arbetsförmåga och som möter färre hinder i att söka och erhålla anställning.

Dessa två grupper konstrueras som åtskilda genom exempelvis Arbetsförmedlingens rapporter och arbetspraktiker (Östling 2025), vilket i sin tur påverkar hur insatser formuleras. Exempelvis begränsas stödet från Arbetsförmedlingen till de som bedöms tillhöra kategorin "närmre arbetsmarknaden" medan de som bedöms som "långt från arbetsmarknaden" inte omfattas av Arbetsförmedlingens stöd utan hänvisas till kommuners arbetsmarknadsenheter (Parsland, 2025; Panican & Ulmestig, 2019). Denna relativt nya uppdelning i arbetsmarknadspolitiken speglar i hög utsträckning den uppdelning som redan existerade inom socialförsäkringssystemet eftersom gruppen som erhåller försörjningsstöd är den grupp som kan hänvisas till AME (Panican & Ulmestig, 2019).

Kommunernas arbetsmarknadsenheter, vanligen kallade AME, är inte lagstadgade vilket innebär att kommunerna själva avgör om de ska bedriva sådan verksamhet och hur den i så fall ska utformas. Trots det bedriver den absoluta majoriteten av kommuner någon form av AME-verksamhet (Hemmingsson & Lidén, 2025; Giritli Nygren et al., 2022). Dessa verksamheter existerar och verkar i lokal kontext (Nyhlén & Giritli Nygren, 2025; Panican & Ulmestig, 2019; Sunnerfjell, 2023; Jacobsson et al., 2017) vilket innebär att det finns en stor variation mellan enskilda kommuner, samt över tid (Nyhlén & Giritli Nygren, 2025; Panican & Ulmestig, 2019; Ulmestig, 2020; Hemmingsson & Lidén, 2025). Det är också tydligt hur "gränserna mellan olika typer av insatser är ganska oklara, och en insats kan innebära olika saker i olika kommuner" (Ulmestig, 2020, s. 35). Det pågår även en diskussion, både inom kommunerna och i forskningen, om verksamheternas och insatsernas effekter samt om effekter bör bedömas utifrån deltagarnas återgång i arbete eller om även andra faktorer bör beaktas (se exempelvis Panican & Ulmestig, 2019; Nyhlén & Giritli Nygren 2025; Panican & Ulmestig, 2017; Thorén, 2012).

Av flertalet forskare belyses behovet av att utvärdera AME-verksamheter bredare än endast utifrån anställningsperspektivet (Panican & Ulmestig, 2019; Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, 2022; Sunnerfjell, 2023) och det finns en mängd studier som undersöker deltagares upplevelser i AME-verksamheter (Giritli Nygren et al, 2023; Angelin, 2009; Fredriksson, 2022;

Sunnerfjell 2023). I en studie lyfter Giritli Nygren och kollegor (2023) specifikt vikten av att deltagare själva upplever AME-aktiviteterna som meningsfulla.

Detta innebär att en placering inom aktiva arbetsmarknadsprogram i sig inte nödvändigtvis hjälper deltagaren, utan placeringen måste även kännas meningsfull. (Giritli Nygren et al., 2023, s. 18)

Det är vidare känt att mening och meningsfullhet över lag är nära kopplat till positiva individuella effekter som ökat välmående och lägre psykisk ohälsa (se exempelvis Li et al., 2021; Boreham & Schutte, 2023; Bailey et al., 2019).

Trots kunskapen om att känslan av meningsfullhet är viktigt för deltagare i AME-aktiviteter, finns det få studier som undersöker just detta. Därför syftar denna rapport till att studera deltagares upplevelser av AME-verksamhet. Rapporten fokuserar särskilt på upplevelser av meningsfullt deltagande och vad som påverkar upplevelsen. Därmed tar rapporten avstamp i teorier och tidigare forskning kring upplevelser av meningsfullhet i relation till arbete och arbetslöshet.

Inledningsvis genomförs en mindre kunskapsöversikt för att kartlägga kunskapsläget kring deltagarupplevelser i AME och andra typer av arbetsmarknadsinsatser, men också bredare kring relationen mellan arbetslöshet och upplevelser av meningsfullhet. Utifrån detta ställs hypoteser upp. Hypoteserna testas empiriskt med hjälp av data insamlad inom ramen för LOKA-programmet. Rapporten tillämpar statistiska analyser för att undersöka vilka faktorer som påverkar upplevelsen av meningsfullhet hos deltagarna. Rapportens empiriska material diskuteras i relation till tidigare forskning och avslutas med slutsatser samt rekommendationer för vidare forskning.

Bakgrund: ansvarsförflyttning från stat till kommun

I Sverige har arbetsmarknadspolitik länge varit ett statligt ansvarsområde, men till följd av decentralisering efter 90-talskrisen har kommuner fått ett större ansvar, särskilt för dem som bedöms stå långt ifrån arbetsmarknaden (Panican & Ulmestig, 2019; Nyhlén et al., 2023; Giritli Nygren et al., 2022; Fredriksson, 2022). Enligt 14 § förordning (SFS 2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen, ska staten genom Arbetsförmedlingen, i samverkan med kommunen "ge enskilda arbetssökande ett ändamålsmässigt stöd och på ett övergripande plan underlätta planering, samordning och utformning av stöd till arbetssökande". I

praktiken är svensk arbetsmarknadspolitik delad i två ansvarsområden fördelade mellan statlig och kommunal nivå (Panican & Ulmestig, 2019). På den statliga nivån ansvarar Arbetsförmedlingen för de som bedöms stå närmare arbetsmarknaden och kommunerna ansvarar för de som erhåller försörjningsstöd vilket typiskt är långtidsarbetslösa eller personer som ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden (Parlsand, 2025; Parsland & Scaramuzzino, 2024). I en rapport från Sveriges kommuner och regioner (SKR) rapporterar 98 procent av de svarande kommunerna att de står för insatser som staten ska ansvara för, detta kan exempelvis röra sig om hjälp med att skriva in sig hos arbetsförmedlingen, eller att vara ett stöd i aktivitetsrapportering. Majoriteten av kommunerna uppger även att de upplever att Arbetsförmedlingen brister i sitt uppdrag avseende personer "långt från arbetsmarknaden" (Sveriges kommuner och regioner, 2023).

Samtidigt som ansvar förflyttas från stat till kommuner sker en ökad responsabilisering av individer. Det vill säga att arbetslösa själva beläggs ett större ansvar för sin situation. Furåker och Blomsterberg (2003) visar att många anser att arbetslösa skulle kunna få ett jobb, bara de ville. Givet detta framställs lösningen på arbetslöshet ofta som att individen behöver anstränga sig mer och omstöpa sig själv för att möta arbetsmarknadens krav och förväntningar (Sunnerfjell, 2023; Panican & Ulmestig, 2019; Nord, 2018). Östling (2025) belyser hur rådande diskurser konstruerar arbetslösa "långt från arbetsmarknaden" som en grupp som saknar målsättningen att erhålla en anställning. Detta skifte i synen på arbetslöshet kan ses som en del i det nyliberala projektet där fokus skiftas från strukturer till individen (Östling, 2025; Nord, 2018).

Trots att ideologiska skiljelinjer kan dras i frågan, tyder tidigare studier på att politiker på lokal nivå inte betraktar AME som en särskilt politisk fråga (Nyhlén & Giritli Nygren, 2025; Hemmingsson & Lidén, 2025). I Sverige har det lokala politiska styret liten påverkan på AME-verksamhetens budgetering och omfattning. Frågan är således att betrakta som avpolitiserad. Det finns även stöd för att AME-verksamhetens omfattning inte heller påverkas nämnvärt av de strukturella behoven i kommunen, om något verkar kommunens ekonomi vara det som spelar roll (Hemmingsson & Lidén, 2025 se även Nyhlén & Giritli Nygren, 2025). I sin studie visar Nyhlén och Giritli Nygren (2025) hur kommunalpolitiker menar att icke lagstadgad verksamhet är det som justeras för att hålla budget. Trots att politiskt styre verkar spela liten roll i finansieringen av

AME finns det från politiskt håll olika syn på syftet med AME-verksamheterna. AME kan ses både som ett verktyg för att genom aktivering öka deltagarnas livskvalitet, och som ett redskap för att få deltagarna i sysselsättning och självförsörjning (Nyhlén & Giritli Nygren, 2025).

I en tidigare kunskapssammanställning på området fastslår Thorén (2012) att det uttalade syftet med den svenska aktiva arbetsmarknadspolitiken är att arbetslösa ska erhålla egen sysselsättning och försörjning. Detta stärks även av nyare studier (se exempelvis Nyhlén & Giritli Nygren, 2025). Eftersom ansvar förflyttats från staten och arbetsförmedlingen till kommunerna finns det ett ekonomiskt intresse för kommunerna att minska kostnader för försörjningsstöd. I och med att statistik rapporteras in i den öppna kommun- och landstingsdatabasen (KOLADA) blir det för kommunen också ett sätt att jämföra sig med andra kommuner. Här kan då AME-aktiviteter konstrueras som ett sätt för att förbättra kommunens statistik gentemot andra kommuner, exempelvis sett till hur många individer kommunen lyckats aktivera genom AME (Nyhlén & Giritli Nygren, 2025). En rapport från SBU (Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, 2022) lyfter också denna oklarhet kring aktiveringens syfte, då syftet inte är tydligt lagstadgat. Målen kan beaktas både ur individens och samhällets perspektiv och ibland kan mål och syften från olika perspektiv stå i konflikt. Exempelvis kan kommunens mål med verksamheten var att deltagaren ska nå egenförsörjning, medan deltagarens mål är en hållbar återhämtning anpassad efter de egna behoven.

Som nämnts i inledningen kan utformningen av AME-verksamheter skilja sig mellan olika kommuner och det finns inte några tydliga definitioner av olika typer av insatser som bör, eller brukar erbjudas inom verksamheterna.

Litteraturöversikt

I den här delen av rapporten sammanställs aktuell forskning om mening och meningsfullhet, samt hur deltagare upplever sitt deltagande i arbetsmarknadsinsatser generellt och i AME-verksamheter specifikt.

Betydelsen av mening i livet och med arbete är en väl undersökt fråga (se exempelvis Zika & Chamberlain, 1992; Li et al., 2021; Boreham & Schutte, 2023). Det finns studier som undersöker deltagares upplevelser av deltagande i

arbetsmarknadsinsatser generellt (se exempelvis Puig-Barrachina et al., 2019; Sage, 2015) och AME specifikt (se exempelvis Fredriksson, 2021; Dahlberg, 2013). Dock gäller generella arbetsmarknadsinsatser en bred grupp arbetslösa som inte nödvändigtvis speglar deltagarna i kommunala AME-verksamheter vilka möter större hinder att nå självförsörjning. Därav bör AME-deltagarna och deras mående undersökas närmre (Panican & Ulmestig, 2019). Mot den bakgrunden har litteraturöversikten kretsat kring flera olika teman som generats iterativt under arbetets gång. De slutliga temana är följande fyra:

- meningen med mening
- arbete som källa till mening och meningsfullhet
- upplevelser av deltagande i arbetsmarknadsinsatser generellt
- meningsfullhet och deltagande i AME-verksamhet.

Varje tema avslutas med en kort sammanfattning av vad läsaren bör ta med sig vidare i rapporten. Litteraturöversikten används sedan för att generera de hypoteser rapporten prövar i analysdelen.

Litteratururval

Litteraturöversikten utgick till en början från tidigare forskning som använts i arbetet med tidigare LOKA-rapporter (se exempelvis Nyhlén et al., 2023; Giritli Nygren et al., 2023), varvid ett antal relevanta artiklar och andra dokument identifierades. Genom artiklarnas referenslistor kunde sedan fler texter identifieras och sökord genereras. Genom detta arbete identifierades det som slutligen blev ovan nämnda teman. Källornas relevans bedömdes främst utifrån källtyp, men också utifrån abstracts.

Artiklar söktes sedan i akademiska databaser, främst *Scopus* och *Miun Discovery*² utifrån de ovan nämnda temana, allt eftersom de identifierats för att ge en djupare förståelse av forskningsfälten. I databassökningarna användes framför allt nyckelord relaterade till temana och AME. Det kan finnas nationella och skillnader i sambanden mellan meningsfullhet och deltagande i AME-verksamhet baserat på kultur och normer (Rosso et al., 2010). Därför har i huvudsak, för de två första temana, studier utförda i en västerländsk kontext använts (se exempelvis Zika & Chamberlain, 1992; Boreham & Schutte, 2023). För

² Miun Discovery är Mittuniversitetets biblioteks söktjänst.

det tredje och fjärde temat gjordes bedömningen att dessa är mer bundna till den svenska kontexten varpå främst svenska källor använts.

Tidigare forskning

Meningen med mening

Mening har ett egenvärde i sig, och somliga skulle kanske argumentera för att ett meningsfullt liv är det högsta av alla värden. Oavsett om en håller med om det eller inte, har forskning identifierat flera externa positiva effekter av mening. Exempelvis har forskning funnit att mening kan leda till ökat välbefinnande (Li et al., 2021; Zika & Chamberlain, 1992; Bailey et al., 2019) och fungera som skydd mot psykisk ohälsa (Boreham & Schutte, 2023; Bailey et al., 2019). Vidare har Cnossen och Niklova (2025) funnit att upplevelsen av ett meningsfullt arbete ledde till högre arbetsinsatser och Steger & Dik (2009) lyfter fram att meningsfullt arbete leder till högre arbetsmotivation. Om arbetslöshet, i enlighet med vissa nyliberala perspektiv, ses som en följd av otillräckliga individuella ansträngningar, är det viktigt att arbetsmarknadsinsatser motiverar deltagarna för att öka deras anställningsbarhet. I det sammanhanget kan behovet av att insatserna upplevs som meningsfulla av deltagarna särskilt lyftas fram.

Arbete som källa till mening och meningsfullhet

I centrum för denna rapport står begreppen mening och meningsfullhet. Mening kan bland annat definieras som "att ha ett syfte" eller att känna sig betydelsefull, och kan härröra från många olika håll. Forskning har identifierat abstrakta källor till mening såsom upplevelser av självtranscendens³ och självförverkligande⁴ (Schnell, 2009). Suh och Chong (2022) visar att olika personlighetsdrag kan påverka upplevelser av mening, exempelvis fann de att perfektionister och personer med hög grad av självmedkänsla i högre utsträckning upplever mening i sina liv. Utöver de abstrakta källorna har också mer konkreta källor till mening undersökts, bland annat visar studier hur föräldraskap kan ge en känsla av mening (Hudde & Jacob, 2025) men även religiös tro där både tron i sig och gemenskapen är källor till mening (Fletcher, 2004).

³ Att sträva för större mål än de som rör egna personen (Schnell, 2009).

⁴ Att testa sina gränser och att växa som person (Schnell, 2009).

Ytterligare en konkret källa till känslan av mening med livet är just arbete (se exempelvis Ward & King, 2017; Baburaj & Marathe, 2023; Morse & Weiss, 1958). Flertalet studier har undersökt vad som gör arbete meningsfullt (se exempelvis Bailey et al., 2019; Wrzesniewski & Dutton, 2001; Ward & King, 2017; Eleveld, 2024; Allan et al., 2016; Autin et al., 2022), där många tyder på att autonomi är en avgörande faktor för hur meningsfullt arbete upplevs (se exempelvis Bailey et al., 2019; Rosso et al., 2010). Flera forskare knyter detta till *självbestämmandeteori* [*Self Determination Theory*, SDT] (Autin et al., 2022; Cnossen & Nikolova, 2025; Ward & King, 2017) eller teorin om *job crafting* (Wrzesniewski & Dutton, 2001; Ward & King, 2017). Både självbestämmandeteori och *job crafting* lyfter flera aspekter av autonomi i arbetet, men återkommande i båda är den faktiska kontrollen över vilket arbete som utförs och hur det utförs.

Ward och King (2017) lyfter utöver *job crafting* och självbestämmande också glädje, socialt sammanhang, strukturer, finansiella resurser och religiösa övertygelser som källor till mening i arbetet och livet. Dessa källor påminner om de fem fundamentala behoven för psykologiskt välbefinnande som Jahoda (1982) identifierat: tidsstruktur, sociala kontakter, gemensam insats/syfte, social identitet/status och regelbunden aktivitet. Sammanfattningsvis pekar flera studier mot att arbete för många är en viktig källa till mening (se exempelvis Allan et al., 2016; Baburaj & Marathe, 2023; Ward & King, 2017; Morse & Weiss, 1955).

Vissa av de källor till mening som härrörs från arbete, bör även kunna erhållas i viss utsträckning från arbetsmarknadsinsatser och deltagande i AME. Exempelvis bör deltagande i AME kunna innebära en tidsstruktur som arbetslösa annars kan sakna. Utifrån tidigare forskning om källor till mening i arbetet, bör autonomi i form av medbestämmande över deltagande i AME-aktiviteter och deras utformning leda till att deltagandet upplevs som mer meningsfullt. Utöver autonomi och kontroll över tillvaron, är det även viktigt att notera att arbete, och sannolikt AME, kan leda till mening på andra sätt. Samtidigt är det också viktigt att notera att ett arbete kan innebära källor till mening som deltagande AME inte uppfyller varpå AME inte skall betraktas som likställt arbete sett till meningsfullhet. I kommande avsnitt diskuteras mening i relation till deltagande i arbetsmarknadsinsatser generellt, och AME specifikt.

Upplevelser av mening i arbetsmarknadsinsatser generellt

Puig-Barrachina och kollegor (2019) har i en metastudie funnit att deltagande i arbetsmarknadsinsatser generellt leder till ökad mental hälsa och livskvalitet, jämfört med dem som är öppet arbetslösa. De argumenterar att detta kan bero på att deltagandet i arbetsmarknadsinsatser kan bidra till att uppfylla de fem fundamentala behoven som Jahoda (1982) pekat ut för psykologiskt välbefinnande. Studier har också visat att deltagande i aktiveringsinsatser bidrar till högre subjektivt välbefinnande jämfört med arbetslösa som ej deltar i liknande verksamheter (Sage, 2015; Rose, 2018). Puig-Barrachina och kollegor (2019) pekar också på att jobbsökningshjälp minskade psykisk ohälsa, men också att arbetsträning och subventionerade anställningar hade viss nytta för välbefinnandet.

I en svensk kontext har deltagande i arbetsmarknadsutbildningar visats minska förekomsten av mentala hälsoproblem (Caliendo et al., 2020). Detta förklarades med att utbildningen gav deltagarna bättre rutiner, sociala kontakter och ökat självförtroende. Sett till andra typer av insatser har Strandh (2001) ett samband som tyder på att arbetslösa i arbetsplatsdeltagande upplever högre välbefinnande relativt öppet arbetslösa. Studien undersökte även om liknande samband förekom för deltagande i yrkesutbildningar, och det han kallar "allmänna aktiveringsåtgärder", men kunde inte styrka några sådana samband (Strandh 2001). Resultaten förklaras av att arbetsplatsdeltagande bedöms mest likt ett "vanligt" jobb, och bör ge deltagaren mer kontroll över aktiveringen än andra insatser (Strandh 2001).

Det finns även belägg för att deltagare i olika aktiveringsprogram kan uppleva aktiveringen negativt (Casey, 2022; Ylistö & Husu, 2021). I en nederländsk studie på arbetslösa som aktiverades genom obligatoriska arbetsprogram *Mandatory Work Programmes* (MWP) hittades stor spridning i deltagarnas upplevelser. Vissa deltagare upplevde det som meningsfullt, medan andra såg det som meningslöst (Eleveld, 2024). I studierna framkommer flera olika orsaker till att aktivering upplevs negativt, bland annat upplevs deltagande som orättvist (Casey, 2022; Ylistö & Husu, 2021), men vissa känner även att de utnyttjas och inte blir rättvist ersatta för sina arbetsinsatser (Ylistö & Husu 2021). Faktumet att deltagarnas försörjning hänger på deltagandet innebär ett implicit tvång att delta⁵, detta lyfts

⁵ Det bör noteras att samma resonemang kan även föras kring yrkesverksamma.

av Eleveld (2024) som bristande autonomi. Ylistö och Husu (2021) finner dessutom att deltagarna upplever att aktiveringen inte är anpassad efter deras behov, exempelvis kan psykisk ohälsa vara hinder i att erhålla anställning men deltagandet i aktiveringsinsatsen avhjälpjer inte ohälsan (Ylistö & Husu, 2021). Trots att deltagande i arbetsmarknadsinsatser tenderar leda till ökat välbefinnande (se exempelvis Sage, 2015; Rose, 2018), och minskad psykisk ohälsa (se exempelvis Puig-Barrachina et al., 2019) gäller detta alltså inte alla individer. Det är även värt att ha i åtanke att deltagare kan må bättre av deltagande i AME och uppleva det som meningsfullt, men ändå lida av psykisk ohälsa.

Eleveld (2024) noterar att deltagare i MWP som upplever större hinder att nå fast anställning tenderar att ha bättre upplevelser av deltagande. Hon resonerar att detta beror på att dessa individer är medvetna om sina hinder, och således uppskattar deltagandet mer, då alternativet troligen är total sysslolöshet. I studien finner Eleveld (2024) främst att detta gäller äldre och funktionsvarierade deltagare.

Sammantaget finns det flera studier som tyder på att arbetslösa har att vinna på att delta i arbetsmarknadsinsatser, sett till deras mående och välbefinnande, bland annat genom att möjliggöra sociala kontakter och erbjuda fasta rutiner. Samtidigt har andra studier visat att det finns flera aspekter av arbetsmarknadsinsatser som kan leda till negativa upplevelser av insatserna. Upplevelserna kan även skilja mellan olika sociala kategorier, och mellan olika individer.

Meningsfullhet och deltagande i AME-verksamhet

Gällande svenska AME-verksamheter visar forskning att det finns en spridning bland AME-deltagare i hur de upplever deltagandet. Det finns de som upplever det som meningslöst (se exempelvis Panican & Ulmestig, 2019; Fredriksson, 2022; Angelin, 2009) medan andra gläds åt att aktiveras, men tvivlar på att aktiveringen faktiskt tar dem närmre arbete (Thorén, 2012; Fredriksson, 2022). I en rapport från IFAU (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering) anger över hälften av de tillfrågade deltagarna i kommunala jobbtorg i Stockholm att de anser att aktiviteten de deltar i är dålig eller mycket dålig. Rapporten visar även på ett upplevt glapp mellan de insatser deltagarna aktiveras genom och de insatser de själva tror vore bäst. Endast 30 procent av de

tillfrågade uppger att de skulle fortsätta på jobbtorget om de själva fick välja. (Dahlberg et al., 2013). I Angelins (2009) studie argumenteras för att det är just tvånget att delta som bidrar till de negativa upplevelserna av deltagandet.

Studier visar att typen av AME-verksamhet spelar stor roll för deltagarnas upplevelser. På ett generellt plan kan deltagandet upplevs som långtråkigt och demoraliserande (Parsland och Scaramuzzino 2024) medan specifika insatser kan upplevas som positiva. En sådan insats är subventionerade anställningar, såsom anställningsstöd. Likheten med ett "riktigt jobb" innebar att deltagare i subventionerade anställningar identifierar sig som personer med ett arbete, i stället för att identifiera sig som arbetslösa eller arbetssökande (Parsland & Scaramuzzino, 2024). En tidigare rapport inom LOKA undersökte också hur olika insatser upplevdes och fann att arbetsträning och/eller praktik genomgående skattades som viktigast, även kontrollerat för grupper med olika typer av hinder (Giritli Nygren et al., 2023).

Flera studier pekar på hur viktigt det är att deltagandet i AME är anpassat efter deltagarens behov. Det gäller både ur ett framtida anställningsperspektiv och för hur deltagaren upplever sitt deltagande. I en rapport skriver Giritli Nygren et al (2023) att "den forskning som finns visar att om program, insatser och/eller aktiviteter ska upplevas som utvecklande och fungerande för deltagarna, behöver de svara mot individens behov vid en given tidpunkt" (2023, s. 18)

Trots det tycks det råda diskrepanser mellan deltagarnas behov och AME-verksamheternas form och innehåll (Dahlberg et al., 2013; Panican & Ulmestig, 2019; Nyhlén et al., 2023). En rapport har visat att aktiviteter kan fokusera på kommunens behov eller enbart syfta till att aktivera deltagare, i stället för att anpassas efter den individuella deltagarens behov (Nyhlén et al., 2023). Liknande budskap framkommer i en metastudie som undersöker kommunal arbetsmarknadspolitik där aktivering beskrivs existera för "aktiveringens skull" oavsett dess nytta (Panican & Ulmestig, 2019, s. 121). Trots att deltagarna kunde uppleva verksamheten som dåligt anpassad efter deras behov uppgav majoriteten att de upplevde sitt deltagande i stort som meningsfullt (Giritli Nygren et al 2023). Sunnerfjells (2023) etnografiska studie fann även den positiva erfarenheter av AME där insatserna beskrivs som mycket uppskattade bland deltagarna. Deltagandet beskrivs som meningsfullt, dels då det bidrar till identiteten, dels då arbetet kom till nytta för hemkommunen. Ett syfte med verksamheten tycks vara att påverka deltagarnas inställning till att bli mer

anställningsbara genom att anpassa sig till den ”moderna flexibla” arbetsmarknaden. Resultatet av verksamheten var dock snarare en reproduktion av en bruksmentalitet som förknippas med bristande anpassningsbarhet, och passivitet (Sunnerfjell 2023). En annan form av dubbelhet som beskrivs rör inlåsnings effekter i verksamheten, som innebär att deltagarna uppskattar verksamheten så mycket att de inte vill lämna den för den reguljära arbetsmarknaden (Parsland & Scaramuzzino, 2024). Resultaten från studierna visar således på att deltagarna kan uppleva deltagandet som positivt, oberoende av om det leder till anställning eller inte (Sunnerfjell, 2023; Parsland & Scaramuzzino, 2024; Giritli Nygren et al 2023).

Det är tydligt hur olika upplevelser av deltagande i AME-aktiviteter är. Vissa studier målar upp en bild där arbetslösa tvingas sitta av tiden i vad de upplever som meningslösa aktiveringsåtgärder, medan andra studier beskriver hur deltagandet leder till möjligheten att konstruera en positiv identitet och att deltagarna inte vill lämna verksamheten. Gemensamt för studierna är att typen av aktivering spelar roll för hur deltagande upplevs sett till meningsfullhet, men också huruvida deltagandet ses som uppskattat över huvud taget. Aktivering som i större utsträckning liknar ett ”riktigt jobb” verkar mer uppskattat. Samtidigt lyfts i studierna hur viktigt det är att aktiveringen är anpassad efter deltagarens behov.

Hypoteser

Flera forskare påpekar att typen av aktivering bör spela stor roll i hur aktiveringen upplevs av deltagare (se exempelvis. Strandh, 2001; Giritli Nygren et al., 2023; Parsland & Scaramuzzino, 2024). Dock spretar resultaten från tidigare forskning, och ingen enskild aktiveringsform framstår som mest uppskattad eller meningsfull. Dessutom gör bristen på tydliga och enhetliga definitioner av insatser inom forskningen och verksamheter jämförelser mellan såväl länder som kommuner svåra. Av den anledningen väntas resultaten från tidigare LOKA-rapport ge bäst vägledning då det gäller samma kommuner och därför verksamheter. Rapporten fann att deltagande i arbetsträning och praktik skattades som viktigast av deltagarna (Giritli Nygren et al., 2023). Utifrån detta formuleras första hypotesen som följer:

H1: Deltagare som brukar delta i arbetsträning eller praktik upplever deltagandet i AME som mer meningsfullt.

Autonomi återkommer både inom teori och tidigare forskning som centralt för meningsfullt arbete (se exempelvis Bailey et al., 2019; Eleveld, 2024). Då deltagande i AME är den för deltagarna alternativa sysselsättningen till arbete tänks liknande samband gälla för dessa aktiviteter. Autonomi bör ha en central roll för att AME-deltagandet ska upplevas meningsfullt. Mot bakgrund av detta formuleras rapportens andra hypotes:

H2: Deltagare som upplever en högre grad av autonomi upplever deltagandet i AME som mer meningsfullt.

Både deltagare och forskare lyfter vikten av att aktiveringen anpassas efter deltagares behov (se exempelvis Giritli Nygren et al., 2023; Ylistö & Husu, 2021). Deltagande som inte är behovsanpassade väntas leda till att deltagandet upplevs som mindre meningsfullt. Insatser som däremot är väl anpassade efter deltagarnas behov bör i stället leda till att deltagandet upplevs som meningsfullt. Detta leder till rapportens tredje och sista hypotes:

H3: Deltagare som i högre grad upplever att AME-deltagandet svarar mot deras behov upplever deltagandet i AME som mer meningsfullt.

Empiri

Empirisk kontext

Som helhet har forskningsprogrammet LOKA åtta kommuner som urval, fyra i Västernorrland och fyra i Göteborgsregionen. Ursprungligen gjordes urvalet utifrån "Most similar systems design" varvid fyra kommunpar identifierades. Likheter mellan kommunerna emellan rör främst deras relativa position inom regionen, utöver det har urvalet gjorts för att få en bredd av strukturella faktorer (Olofsdotter et al., 2024; Nyhlén et al., 2023). På grund av urvalsstorleken sker dock de multivariata analyserna på aggregerad nivå.

Som tidigare redogjorts för, kan definitionen av insatser, samt vilka insatser som erbjuds skilja markant mellan olika kommuner. I enkätaterialet för denna rapport görs följande kategorisering av insatser:

- arbetsträning
- praktik på företag
- praktik på kommunen
- hjälp att söka jobb, skriva CV, coachning
- kurser i svenska språket
- studier (exempelvis komvux)
- stöd och träning för att få ordning på/i vardagen
- stöd med praktiska saker
- annat.

Av dessa bedöms arbetsträning och praktik mest liknande ”riktiga jobb” vilket tidigare studier identifierat som faktorer vilka gör för hur deltagandet uppskattas (se exempelvis Sunnerfjell, 2023; Parsland & Scaramuzzino, 2024). En tidigare rapport inom LOKA har utgått från samma enkätmaterial och visade att de vanligaste insatserna som respondenterna deltog i var arbetsträning, praktik på kommunen och hjälp att söka jobb (Giritli Nygren et al., 2023). Av denna anledning undersöks endast deltagande i praktik och/eller arbetsträning, och andra aktiviteter bortses från.

Datamaterial

Rapportens empiri består av ett kvantitativt datamaterial från en enkät som skickades ut till deltagarkommunerna i LOKA under 2023. Enkäten besvarades av deltagare i kommunernas AME-verksamheter. Då enkäten konstruerades för LOKAs tredje arbetspaket i stort, och inte endast för denna rapport är det endast ett urval av frågorna som används i rapporten.

Enkätkonstruktion

Enkätens syfte var att generera en bred inblick i deltagares upplevelser av AME-verksamheten. Den innehåller drygt 60 olika frågor som strukturerats utifrån sex olika teman: 1) Bakgrundsfrågor, 2) Arbetslivserfarenhet och försörjning, 3) Vägen mot arbetsmarknaden, 4) Om arbetsmarknadsaktiviteten, 5) Om att befinna sig i AME-verksamheten samt 6) Tankar om framtiden. Frågorna arbetades fram utifrån en förstudie till LOKA (Giritli Nygren et al., 2022) och det genomfördes även tre deltagarintervjuer för att säkerställa att frågorna som ställs är relevanta och att ingen viktig aspekt osynliggörs. För att säkerställa att frågorna var tydliga och effektiva, testades enkäten på en liten grupp deltagare,

vartefter den reviderades en sista gång. Enkäten har genomgått etikprövning och godkänts av Etikprövningsmyndigheten⁶.

Datainsamling

Data samlades in mellan april och september 2023 och var ämnad att besvaras av alla deltagare i kommunernas AME-verksamheter. För att uppnå detta ambitiösa mål vidtogs flera åtgärder. Datainsamlingen anpassades efter kommunernas behov och samtliga kommuner besöktes fysiskt för att ge respondenter, men även personal, möjlighet att ställa frågor kring enkäten. Innan enkäten besvarades informerades både deltagare och personal om att svaren är anonyma, gällande forskningsetiska principer, att deltagarna har rätt att avbryta eller återkalla sitt svar, enkätens syfte och hur data behandlas och lagras. Denna information fanns även i enkätens följebrev. Enkäten och följebrev översattes även till flera olika språk som förekom hos deltagarna för att säkerställa att svaren ska vara tillförlitliga. Samtliga enkäter har besvarats i fysiskt format för att garantera respondenterna möjlighet att ställa frågor och således höja validiteten i materialet.

Eftersom alla deltagare inte alltid är på plats på AME-verksamheterna kunde inte forskare närvara vid samtliga svarstillfällen, personal i verksamheten delade då ut enkäterna vid lämpligt tillfälle. Personalen besvarade då eventuella frågor. Samtliga enkäter som använts har skriftligt samtycke från respondenterna. Enkäter som returnerades utan skriftligt samtycke har förkastats och förstörts.

Urval och bortfall

Målsättningen med enkäten var som nämnts ovan att nå samtliga deltagare i verksamheterna. En svårighet med att nå detta mål är att alla kommuner inte använder samma system för att registrera deltagare. Därför användes en uppskattning för att bedöma hur många deltagare det totalt handlar om. Kommunerna själva stod för uppskattningen som kom fram till att antalet deltagare, och totala antalet tänkta respondenter var 1113 utifrån kommunernas uppskattningar. Antalet svar som inkom, och gick att använda var 232 vilket innebär ett svarsfrekvens på cirka 20 procent. Det finns flera skäl till det stora bortfallet. Ett skäl är att vissa deltagare på grund av bristande språkkunskaper inte kunnat förstå och besvara enkäten. Ett annat skäl är att deltagare i extern

⁶ Diarienummer för prövningen hos Etikprövningsmyndigheten är 2022-02320-01.

verksamhet varit svåra att nå, då deras kontakt med verksamheten är relativt låg. Detta bedöms vara anledningen att få/inga svar inkom från Timrå och Kungsbacka⁷ som båda har många deltagare i externa aktiviteter såsom praktik hos privata arbetsgivare.

Bortfallet kan också förklaras av att det fanns deltagare som inte ville delta i studiens då de tyckte det vara slöseri med tid, osäkerhet kring enkätens syfte och att de var oroliga personalen skulle ta del av deras svar. Då följebrevet innehöll mycket information och även relativt svårförstådd lagtext i enighet med forskningsetisk praxis kan även deltagare ha haft svårigheter att ta till sig av information och därför valt att inte delta eller ge sitt skriftliga samtycke.

Hur stora delar av bortfallet som kan förklaras av dessa olika skäl går ej att veta. Det går inte heller att säga vilka grupper som svarat i lägre utsträckning än andra, men går det dock att misstänka att deltagare med språksvårigheter bör vara underrepresenterade. Ylistö och Husu (2021) poängterar att det är svårare att få svar av de med negativ inställning eller dåliga erfarenheter.

Metod

För att undersöka om det finns samband mellan upplevd meningsfullhet och någon av de oberoende variablerna genomförs inledningsvis en korrelationsanalys. Denna återföljs av multipla regressionsanalyser (MRA) för att konstruera och jämföra tre olika modeller. Syftet med analysen är i huvudsak att undersöka vilka variabler som påverkar den upplevda meningsfullheten, och ej att konstruera en modell för prediktion.

För att bäst kunna jämföra sambandsstyrkan mellan variabler på olika skalor, i praktiken mellan dummyvariabler och attitydskalor, nyttjas de standardiserade koefficienterna. Även den justerade förklaringsgraden (R^2) redovisas för att undersöka hur stort förklaringsvärde som kan tillskrivas ingående prediktorer och kontrollvariabler.

Sammanlagt konstrueras tre regressionsmodeller för att genomföra analyserna. Första modellen – M0 – innefattar endast kontrollvariabler, som delar upp

⁷ På grund av detta är dessa kommuner exkluderade ur analyserna.

respondenterna efter ålder, kön, utbildningsnivå och födelseland. Hypotesprövningen kommer främst att baseras på resultaten från en andra modell – M1 – som kontrollerar för de huvudsakliga prediktorerna *Praktik/Arbets träning*, *Autonomi utformning*, *Autonomi initiering* samt *Behovsuppfyllnad*. Resultaten från modell M1 betraktas som rapportens primära resultat. Därutöver konstrueras en komplementär modell – M2 – vilken kontrollerar för variabeln *Frivillighet*. Samtliga variabler presenteras i följande avsnitt.

Variabler

Analysen nyttjar sammanlagt elva variabler, inklusive den beroende variabeln *Meningsfullhet*, som konstruerats med hjälp av totalt 13 olika frågor i enkäten. Anledningen till diskrepansen ligger i hur variablerna operationaliseras. De oberoende variablerna presenteras uppdelade som kontrollvariabler och prediktorer. Kontrollvariablerna innehåller information om vem respondenten är, och prediktorerna är de variabler som utifrån hypoteserna främst tänks påverka den beroende variabeln *Meningsfullhet*.

Beroende variabel

I Tabell 1 presenteras analysens beroende variabel *Meningsfullhet*. Som framgår i tabellen motsvaras variabeln direkt av en enkätfråga och har svarsskalan 0–5 där fem motsvarar högsta upplevelsen av meningsfullhet.

Tabell 1. Beroende variabel.

Variabel	Fråga	Svarsalternativ/variabelvärde
	Hur väl stämmer du in i följande påståenden:	
<i>Meningsfullhet</i>	Jag upplever det meningsfullt att delta i AME-verksamheten	(Inte alls – Mycket väl) 0–5

Kontrollvariabler

Analysen inkluderar ett antal kontrollvariabler, baserat på deltagarnas bakgrund och grupp tillhörighet. Det är variabler som ofta inkluderas i samhällsvetenskapliga analyser, men det finns även specifika skäl att inkludera just dessa. Som Eleveld (2024) resonerar bör individer med större hinder att lämna arbetslöshet, uppskatta deltagandet i arbetsmarknadsåtgärder generell, eller AME specifikt mer. Förvisso har samtliga deltagare i AME-verksamhet gemensamt, att de har vissa hinder, men gruppen är ej homogen och variationer

existerar. Östling (2025) konstaterar att ålder, utbildningsnivå och språkkunskaper kan utgöra sådana hinder. Parsland (2025) visar hur deltagande över lag skiljer sig mellan män och kvinnor, där de generellt hänvisas till olika typer av insatser. Mot bakgrund av detta kontrollerar analysen för respondenternas kön, ålder, födelseland samt utbildningsnivå.

Analysens kontrollvariabler presenteras i Tabell 2, det är fem variabler konstruerade utifrån fyra enkätfrågor. Samtliga operationaliseras genom dummyvariabler. Könsvariabeln *Kvinna* operationaliseras genom att gruppen kvinnor jämförs med gruppen män, en respondent identifierade sig inte med någon av dessa kategorier och har exkluderats ur analysen. Samtliga svarande delades in i tre åldersgrupper⁸: 17–29 år, 30–49 år och 50–65 år, där gruppen 30–49 år fungerar som referenskategori i analysen. Gruppen *Född utanför Sverige* jämförs med de födda inom landet. Gruppen som erhållit gymnasieutbildning eller högre jämförs genom variabeln *Har gymnasieutbildning* med gruppen som endast gått grundskola, eller ej fullgjort denna, gruppen som svarat *annat* exkluderas.

Tabell 2. Kontrollvariabler.

Variabel	Fråga	Svarsalternativ/variabelvärde
<i>Kvinna</i>	Kön	1. Man 2. Kvinna 3. Annat 99. Vill ej uppge
17–29 & 50–65	Födelseår	Fritext
<i>Född utanför Sverige</i>	Födelseland	Fritext
<i>Har gymnasieutbildning</i>	Vilken är din högst avklarade utbildning?	1. Har inte fullgjort grundskolan 2. Grundskolan (upp till 9an) (eller motsvarande) 3. Gymnasium (eller motsvarande) 4. Universitet/högskola 5. Annat:

Alla kontrollvariabler nyttjas i samtliga regressionsmodeller, kontrollmodellen M0, den primära modellen M1 samt den komplementära modellen M2.

Prediktorer

Sammanlagt nyttjar analysen fem prediktorer, dessa genereras ur åtta enkätfrågor. Variablerna med tillhörande frågor presenteras nedan i Tabell 3.

⁸ Ålder beräknades utifrån respondenternas ålder vid 2023 år slut.

Tabell 3. Prediktorer.

Variabel	Fråga	Svarsalternativ/variabelvärde
<i>Praktik/Arbets träning</i>	Vad brukar du delta i för aktiviteter hos AME?	1. Arbets träning (deltar i praktiskt arbete på en arbetsplats)
		2. Praktik på ett företag
		3. Praktik på kommunen
		4. Hjälp att söka jobb, skriva CV, coachning
		5. Kurser i svenska språket
		6. Studier (exempelvis Komvux)
		7. Stöd och träning för att få ordning på/i vardagen (exempelvis sköta hygien och hur en arbetsplats fungerar)
		8. Stöd med praktiska saker, exempelvis kontakt med bank, myndigheter och hälsovård)
		9. Annat
<i>Behovsuppfyllnad</i>	Hur väl upplever du att aktiviteterna svarar mot dina behov?	(Inte alls – Mycket väl) 0–5
<i>Behovsuppfyllnad</i>	Hur väl upplever du att AME-aktiviteterna bidrar till din utveckling utifrån dina behov?	(Inte alls – Mycket väl) 0–5
<i>Autonomi utformning</i>	Hur delaktig känner du sig i beslut kring vilka aktiviteter du deltar i?	(Inte alls delaktig – Mycket delaktig) 0–5
<i>Autonomi utformning</i>	Hur delaktig känner du dig i utformningen av de aktiviteter du deltar i?	(Inte alls delaktig – Mycket delaktig) 0–5
<i>Autonomi initiering</i>	Hur delaktig var du i beslutet att börja hos AME?	(Inte alls delaktig – Mycket delaktig) 0–5
Hur väl stämmer du in i följande påståenden:		
<i>Behovsuppfyllnad</i>	Jag får mina behov mötta (utbud/insats).	(Inte alls – Mycket väl) 0–5
<i>Frivillighet</i>	Jag vill delta även om jag inte måste (frivilligt eller inte)	(Inte alls – Mycket väl) 0–5

För att testa den första hypotesen (H1) nyttjas variabeln *Praktik/Arbets träning* vilken genereras ur frågan "Vad brukar du delta i för aktiviteter hos AME?" där respondenterna markerade samtliga av de nio svarsalternativ som stämde in på deras deltagande. I operationaliseringen som dummyvariabel jämförs de som deltagit i minst en av aktiviteterna arbets träning, praktik på företag och praktik på kommunen med deltagare som ej deltagit i någon av dessa tre, det vill säga deltagare som endast tagit del av de andra sex aktiviteterna. Variabeln *Praktik/Arbets träning* kontrolleras för genom modellerna M1 och M2.

För att testa den andra hypotesen (H2) om betydelsen av autonomi nyttjas indexet *Autonomi utformning* och variabeln *Autonomi initiering*. *Autonomi utformning* genereras ur två frågor kopplat till hur delaktig respondenten

upplever sig vara i besluten kring hur deras deltagande i AME ska se ut. Genom att addera variabelvärdena konstrueras ett summaindex⁹, indexet normeras sedan till samma svarsskala som variablerna. *Autonomi initiering* motsvarar en enkätfråga. Både denna variabel och indexet har svarsskalan 0–5, där fem motsvarar högsta upplevelsen av autonomi. *Autonomi initiering* inkluderades inte i indexet *Autonomi utformning* då variabeln tänks fånga en annan dimension av autonomi. *Autonomi utformning* och *Autonomi initiering* används i modellerna M1 och M2.

Som komplement till de tidigare nämnda variablerna nyttjas även variabeln *Frivillighet* som motsvaras direkt av en enkätfråga huruvida respondenten skulle fortsätta sitt deltagande, även om hen inte var tvungen och har svarsskalan 0–5, där fem innebär högsta graden av frivillighet, och noll ingen alls. Enligt teorier kring autonomi bör deltagandet upplevas mer meningsfullt om deltagaren frivilligt är där. Samtidigt är sannolikheten mycket stor att en deltagare som upplever deltagandet mer meningsfullt, hellre deltar av egen fri vilja jämfört med en som upplever deltagandet som mindre meningsfullt. Detta innebär att sambandsriktningen mellan *Frivillighet* och *Meningsfullhet* är otydlig, varpå *Frivillighet* endast inkluderats i den komplementära modellen M2 för att bidra till att kontrollera hypotesen H2.

För att kontrollera tredje hypotesen (H3) nyttjas indexvariabeln *Behovsuppfyllnad* som genereras ur tre frågor relaterade till hur väl deltagarna anser att deltagandet är lämpat att möta deras behov. Även här nyttjas ett summaindex¹⁰ normerat till svarsskalan 0–5 där noll motsvarar ingen behovsuppfyllnad, och fem innebär hög grad av behovsuppfyllnad. *Behovsuppfyllnad* används i modellerna M1 och M2.

Deskriptiv statistik

Deskriptiv statistik för analysens variabler presenteras i Tabell 5¹¹ nedan.

⁹ $\alpha = 0,829$. $\alpha > 0,7$ indikerar ett robust index (Brace et al., 2009).

¹⁰ $\alpha = 0,833$.

¹¹ Statistiken finns nedbruten på kommunnivå i Bilaga A. Deskriptiv statistik för kommuner.

Tabell 4 Deskriptiv statistik

	2023
Variabler	N (%)
Respondenter	232
Kön	
- Man	145 (63,0)
- Kvinna	84 (36,5)
- Annat	1 (0,5)
Högsta utbildningsnivå	
- Ej fullgjort grundskola	24 (10,4)
- Grundskola	66 (29,5)
- Gymnasium	102 (45,5)
- Universitet/högskola	20 (8,9)
- Annat	12 (5,4)
Födelseland	
- Sverige	158 (75,6)
- Utanför Sverige	51 (24,4)
Ålder	
- 17–29	50 (22,4)
- 30–49	91 (40,8)
- 50–65	82 (36,8)
Deltagit i Arbetsträning/Praktik	158 (68,1)
Kommun	
- Kramfors	57 (25,0)
- Lilla Edet	23 (10,1)
- Härnösand	64 (28,1)
- Mölndal	15 (6,6)
- Härryda	29 (12,7)
- Örnsköldsvik	40 (17,5)
	Medelvärde±SD ¹²
Ålder	41,8±13,4
Meningsfullhet	4,09±1,13
Autonomi utformning	3,84±1,13
Autonomi initiering	3,72±1,63
Frivillighet	3,93±1,31
Behovsuppfyllnad	3,81±1,08

Som framgår av tabellen är en majoritet av respondenterna män, majoriteten är födda i Sverige och endast en minoritet av respondenterna har en eftergymnasial utbildning. Kommunerna från Västernorrland har klart fler respondenter (över

¹² *Standard deviation*/standardavvikelse (SD) är ett mått på spridningen kring medelvärdet. Statistiskt sett bör cirka 70% av svaren ligga inom en standardavvikelse från medel.

70 procent) vilket bör beaktas i vidare analyser. Statistiken visar också att en majoritet av deltagarna deltagit i praktik eller arbetsträning.

Genomsnittsrespondenten är drygt 40 år gammal, en knapp fjärdedel tillhör gruppen 17–29 år och mer än en tredjedel tillhör gruppen 50–65 år.

Vidare framgår också att respondenterna över lag är en positiv bild av sitt deltagande. De upplever deltagandet meningsfullt, snittvärdet är över fyra på skalan 0–5. Den genomsnittlige deltagaren upplever även autonomi i sitt deltagande, autonomi i frågan om deltagande, samt anser att AME-verksamheten svarar mot deras behov.

Resultat

Multipel regressionsanalys är denna rapports huvudsakliga analysmetod och genomfördes utifrån tre modeller: M0, M1 och M2. Resultaten från den primära modellen M1 och den komplementära modellen M2 redovisas i Tabell 5 respektive Tabell 6 då båda dessa modeller uppnår statistisk signifikans. Kontrollmodellen M0 – som enbart innehåller kontrollvariablerna – uppnår ej signifikans för vare sig modellen som helhet, eller någon av de ingående variablerna. Av denna anledning redovisas modellen inte i detta avsnitt utan i Bilaga C. Kontrollmodell MRA.

Primär modell M1

Från Tabell 5 framgår att den primära modellen M1 uppnår signifikans, och att de ingående variablerna förklarar drygt 60 procent av förändringarna i upplevd meningsfullhet hos respondenterna. Det huvudsakliga intresset ligger dock som konstaterat inte i modellen utan i de enskilda prediktorerna. Av kontrollvariablerna, är det endast åldern som uppvisar ett signifikant samband där respondenterna i åldersgruppen 50–65 år upplever högre meningsfullhet i sitt AME-deltagande än deltagare i referensgruppen (30–49 år). Gällande prediktorerna hittas inget samband mellan deltagande i praktik och/eller arbetsträning och den upplevda meningsfullheten. Resterande prediktorer i modellen; *Autonomi utformning*, *Autonomi initiering* och *Behovsuppfyllnad* uppvisar signifikanta samband.

Tabell 5. Regressionsmodellen M1 för upplevd meningsfullhet.

Modell	M1
<i>Kvinna</i> (ref. man)	0,005
<i>Född utanför Sverige</i> (ref. född i Sverige)	0,094'
<i>Har gymnasieutbildning</i> (ref. högst avklarat grundskola)	0,016
17–29 år (ref. 30–49 år)	0,051
50–65 år (ref. 30–49 år)	0,113*
<i>Praktik/Arbetsutbildning</i> (ref. ej deltagit i dessa insatser)	0,005
<i>Autonomi utformning</i>	0,213**
<i>Autonomi initiering</i>	0,136*
<i>Frivillighet</i>	
<i>Behovsuppfyllnad</i>	0,553***
N	160
R ²	0,628***
R ² (justerad)	0,605***
*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05, ' p < 0,1	

Komplementär modell M2

I Tabell 6 framgår att även den komplementära modellen M2 är statistiskt signifikant. Denna modell är än bättre än M1 då den förklarar nästan 70 procent av variationen. Detta är väntat då modellen inkluderar fler variabler. I jämförelse med M1, uppvisar ingen av kontrollvariablerna i M2 signifikanta samband. Vidare försvinner även signifikansen hos *Autonomi utformning* och *Autonomi initiering* i den andra modellen. Däremot har den nyintroducerade variabeln *Frivillighet* ett signifikant samband.

Tabell 6. Regressionsmodellen M2 för upplevd meningsfullhet.

Modell	M2
<i>Kvinna</i> (ref. man)	-0,018
<i>Född utanför Sverige</i> (ref. född i Sverige)	0,053
<i>Har gymnasieutbildning</i> (ref. högst avklarat grundskola)	-0,013
17–29 år (ref. 30–49 år)	0,057
50–65 år (ref. 30–49 år)	0,057
<i>Praktik/Arbetsträning</i> (ref. ej deltagit i dessa insatser)	0,063
<i>Autonomi utformning</i>	0,118'
<i>Autonomi initiering</i>	0,093
<i>Frivillighet</i>	0,371***
<i>Behovsuppfyllnad</i>	0,410***
N	156
R ²	0,717***
R ² (justerad)	0,697***
*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05, ' p < 0,1	

Hypotesprövning

Första hypotesen (H1) testas genom variabeln *Praktik/Arbetsträning*. Som framgick i Tabell 6 finns inget signifikant samband mellan *Praktik/Arbetsträning* och *Meningsfullhet* i vare sig den primära modellen M1 eller den komplementära modellen M2. Således förkastas hypotesen H1.

Den andra hypotesen (H2) testas i huvudsak genom variablerna *Autonomi utformning* och *Autonomi initiering*. Dessa uppnår statistisk signifikans i den primära modellen M1. I den komplementära modellen M2 försvinner förvisso signifikansen hos *Autonomi utformning* och *Autonomi initiering*, medan den tillagda variabeln *Frivillighet* uppvisar signifikans. Av två anledningar accepteras dock ändå H2. För det första är sambandsriktningen mellan *Frivillighet* och *Meningsfullhet* oklar och modellen M2 därför komplementär, för det andra är variabeln *Frivillighet* en form av operationalisering av autonomi. Sambandet motsäger således inte hypotes H2 som antar att en högre grad av autonomi leder till högre upplevd meningsfullhet.

Den tredje, och sista, hypotesen (H3) testas genom variabeln *Behovsuppfyllnad*. Denna variabel uppvisar mycket starka samband i både den primära modellen M1 och den komplementära modellen M2. Sambandet är statistiskt signifikanta och därav accepteras hypotesen H3 som antar att deltagare som i högre grad upplever att AME-deltagandet svarar mot deras behov upplever deltagandet i AME som mer meningsfullt.

Diskussion

De deskriptiva resultaten tyder på att majoriteten av AME-deltagarna som besvarat enkäten upplever sitt deltagande som meningsfullt. Detta ligger generellt i linje med tidigare kvantitativa studier som funnit att aktivering upplevs som positivt av deltagarna (se exempelvis Caliendo et al., 2020; Puig-Barrachina et al., 2019; Sage, 2015). I kontrast till resultaten i denna rapport uttrycks i flertalet kvalitativa tidigare studier återkommande att aktivering upplevs meningslös eller på andra sätt negativ (Ylistö & Husu, 2021; Fredriksson, 2022; Casey, 2022), något som exempelvis Eleveld (2024) menar kan bero på att kvantitativa studier till fullo inte lyckas fånga deltagarnas upplevelser. Ylistö och Husu (2021) poängterar även att deltagare som har negativa upplevelser av aktiveringen, i lägre utsträckning svarar på enkäter.

Gällande analysresultaten visar modellen M1 (som kontrollerar för de huvudsakliga prediktorerna *Praktik/Arbetsträning*, *Autonomi utformning*, *Autonomi initiering* och *Behovsuppfyllnad*) signifikant samband mellan ålder och meningsfullhet i AME. Modellen visar att deltagare över 50 år upplever deltagandet som mer meningsfullt gentemot yngre. Eftersom M1 även kontrollerar för autonomi, behovsuppfyllnad och typ av insats kan dessa variabler inte förklara detta samband. Utifrån Eleveld (2024) studie skulle detta kunna bero på att äldre personer har sämre utsikter på arbetsmarknaden och därför upplever deltagandet som mer meningsfullt än yngre deltagare.

Det gick inte att finna något samband mellan deltagande i praktik och/eller arbetsträning och upplevd meningsfullhet i AME i någon av modellerna, varav den första hypotesen H1 förkastades. Tidigare forskning har pekat mot att typen av deltagande spelar roll. Dock har olika studier och rapporter lyft olika typer av insatser som viktigast, eller som mest meningsfulla. Då denna rapport inte undersökt detta från ett helhetsperspektiv är det inte heller möjligt att utifrån dessa resultat säga att typen av insats inte spelar roll. Det är inte heller så enkelt som att samband mellan praktik/arbetsträning och meningsfullhet kan avfärdas utifrån resultat i denna rapport. Som lyfts av många forskare, bland andra Panican och Ulmestig (2019), finns det stora svårigheter i att jämföra och

kategorisera insatser mellan olika kommuner vilket gör frågan svår att utreda med önskvärd tydlighet.

Resultatet för denna rapport visar även på vikten av att deltagare upplever autonomi kring beslutet att delta i AME och hur deras deltagandet ser ut, varpå hypotes H2 accepterades. Kopplingen mellan autonomi i arbete och meningsfullhet har brett stöd i tidigare forskning (Autin et al., 2022; Wrzesniewski & Dutton, 2001; Bailey et al., 2019). I en kvalitativ studie har Eleveld (2024) visat att autonomi kan bidra till meningsfullhet inom aktivering. Ingen studie har dock hittats som undersöker detta med kvantitativ metodologi och inom aktivering specifikt. Denna rapport bidrar därmed till att stärka kunskapsläget gällande autonomis roll inom aktivering och meningsfullhet.

Resultaten visar även att behovsanpassning i AME är centralt för att deltagandet ska upplevas meningsfullt, varpå den tredje hypotesen H3 accepterats. Detta har tydligt stöd i tidigare forskning (se exempelvis Giritli Nygren et al., 2023; Eleveld, 2024). Tidigare forskning har också visat på att diskrepanser mellan deltagarnas behov och aktiveringsinsatser är vanligt förekommande i svenska AME-verksamheter (se exempelvis Panican & Ulmestig, 2019; Nyhlén et al., 2023). Resultaten från denna studie, samt denna diskrepans kan bidra till att förklara varför missnöje hos deltagare verkar relativt vanligt (se exempelvis Dahlberg et al., 2013).

Nämnas bör även att AME-deltagande kan upplevas meningsfullt, eller på andra sätt uppskattningsvärt även utan behovsanpassning eller autonomi. Denna rapports huvudsakliga modell M1, förklarar drygt 60 procent av variationen i meningsfullhet vilket är en hög förklaringsgrad. Dock innebär det att cirka 40 procent av förändringarna inte förklaras av autonomi och behovsuppfyllnad. Eventuellt kan det förklaras av de andra källorna till välmående och meningsfullhet som identifierats i tidigare forskning (se exempelvis Jahoda, 1982; Ward & King, 2017). Deltagande i AME kan i flera former innebära tillgång till tidsstrukturer, sociala relationer och ett sammanhang.

Ingen kvantitativ undersökning kan vara komplett utan diskussion om sambandsriktningar och kausalitet. Rent logiskt sett är sambandets riktning tydlig för kontrollvariablerna, men också för vilka aktiviteter deltagarna brukar delta i. Detsamma bör gälla för delaktighet i beslutet att delta, då beslutet om

deltagande inträffade innan själva deltagandet och således den upplevda meningsfullheten. Upplevelser av meningsfullhet bör inte heller påverka delaktighet i aktiveringens utformning, eller hur väl aktiveringen uppfyller deltagarens behov. Däremot bör en vara medveten om att det är deltagarens upplevelse av dessa variabler som mäts, det skulle kunna tänkas att någon som av andra skäl upplever deltagandet som meningsfullt, får en bättre bild av AME och därav skattar även andra variabler högre. Detta bedöms dock inte vara ett problem för helheten i analysen. Som tidigare diskuterat finns dock skäl att fundera över sambandsriktningen mellan frivillighet och meningsfullhet. Med största sannolikhet är det sambandet dubbelriktat.

Svårare än frågan om sambandsriktningar, är den om kausalitet. Givet stödet i tidigare forskning och teorier för att autonomi leder till meningsfullhet, ter det sig sannolikt att ett orsakssamband föreligger. Då sambandet mellan behovsanpassning och meningsfullhet har svagare stöd i tidigare forskning och teori är det inte möjligt att säga huruvida det rör sig om korrelation, eller kausalitet.

Slutsatser

Resultaten i denna rapport tyder på att deltagare över lag är nöjda med AME-verksamheten; den skattas som meningsfull, deltagarna upplever autonomi samt att verksamheten möter deras behov. Vidare har rapporten visat att autonomi och behovsuppfyllnad är viktigt för att deltagandet ska upplevas meningsfullt. Denna rapport kunde inte visa på något samband mellan upplevd meningsfullhet och deltagande i praktik och/eller arbetsträning. Detta kan tyda på att ett sådant samband helt enkelt inte existerar, men det kan lika väl vara så att ett samband finns men inte gick att finna med denna empiri och metod. På grund av det stora bortfallet, bör dessa resultat tolkas med försiktighet.

Många forskare (exempelvis Panican & Ulmestig, 2019) har ifrågasatt huruvida AME är ett effektivt sätt att få personer "långt från arbetsmarknaden" i anställning. Aktiveringsinsatser kritiserar endast vara "[...] aktivering för aktiveringens skull [...]" (Panican & Ulmestig, 2019, s. 121). Denna rapport visar på att det är viktigt att aktiveringen är behovsanpassad och tillåter deltagarna autonomi. Detta finner också visst stöd i tidigare forskning där deltagarna

uttrycker glädje över att ha något att göra på dagarna (Sunnerfjell, 2019; Thorén, 2012; Fredriksson, 2023) och Eleveld (2024) lyfter betydelsen av att deltagandet inte ska upplevas som ett tvång.

Det är inte rapportens syfte att kommentera huruvida aktiveringspolitik är den bästa lösningen på arbetslösheten. Tidigare forskning har dock visat på vikten av känslan av mening i livet och meningsfull sysselsättning. Därför bör aktiveringspolitik utformas på ett sätt som innebär att deltagandet upplevs som just meningsfullt. Utifrån resultaten innebär det att politiken bör utformas på ett sådant sätt att aktiveringen anpassas efter deltagarnas behov, och att autonomi tillåts i deltagandet.

Vidare forskning

Det finns mycket kvar att undersöka inom aktiveringspolitiken generellt och AME-verksamheter specifikt. Den överhängande frågan huruvida AME fungerar, i bemärkelsen att få deltagarna i egenförsörjning via anställning eller studier, är fortfarande obesvarad. Dessutom kvarstår ett stort antal frågor, dels generellt kring AME och aktivering i stort, dels mer specifikt kring deltagares upplevelser av meningsfullhet.

Aktiveringens utformning tycks vara det som primärt förklarar deltagares olika upplevelser av AME. Däremot kan denna rapport inte visa något samband mellan specifikt praktik och arbetsträning och en högre känsla av meningsfullhet jämfört med dem som deltagit i andra aktiviteter. Kommande forskning kan fortsätta undersöka detta på flera sätt, dels genom att likt denna rapport ställa olika typer av aktiveringsinsatser mot varandra. Dels genom att dela upp insatstyper i subkategorier. Praktik i en kommun, eller en verksamhet, kan skilja stort mot praktik i andra. Därför finns behov av vidare studier som utför kategoriseringar av olika insatstyper och relaterar dem till känslor av meningsfullhet och huruvida de leder till att deltagaren närmar sig egenförsörjning.

Rapporten har även väckt fler frågor då det samband som hittades mellan hög ålder och upplevd meningsfullhet har lämnats oförklarad. Potential att utreda detta kvalitativt ges även inom ramen för LOKA där ett rikt intervjumaterial samlats in.

Rapporten har visat att behovsanpassning och autonomi är viktiga källor till meningsfullhet och/eller välbefinnande för deltagare inom AME-verksamhet. Däremot behöver fler aspekter av AME-deltagande undersökas, detta kan med fördel genomföras utifrån Ward och Kings (2017) källor till mening, eller Jahodas (1982) fundamentala behov för psykologiskt välbefinnande. Särskilt Jahodas teori är välanvänd i tidigare forskning, gällande både arbete och arbetsmarknadsåtgärder. Detta kan öka kunskaper om såväl arbetsmarknadsåtgärder generellt som AME-verksamhet specifikt.

Referenser

- Allan, Blake A., Douglass, Richard P., Duffy, Ryan D. och McCarty, Ryan J. (2016). Meaningful Work as a Moderator of the Relation Between Work Stress and Meaning in Life. *Journal of Career Assessment*, 24(3), s. 429–440, doi:[10.1177/1069072715599357](https://doi.org/10.1177/1069072715599357).
- Angelin, Anna (2009). *Den dubbla vanmaktens logik: en studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna*. Doktorsavhandling. Univ., Socialhögskolan, Lund.
- Autin, Kelsey L., Herdt, Megan E., Garcia, Roberto G. och Ezema, Gabriel N. (2022). Basic Psychological Need Satisfaction, Autonomous Motivation, and Meaningful Work: A Self-Determination Theory Perspective. *Journal of Career Assessment*, 30(1), s. 78–93, doi:[10.1177/10690727211018647](https://doi.org/10.1177/10690727211018647).
- Baburaj, Sharath och Marathe, Gaurav Manohar (2023). Meaning in life through work: A cognitive-experiential self-theory (CEST) perspective. *Organizational Psychology Review*, 13(3), s. 279–314, doi:[10.1177/20413866231166151](https://doi.org/10.1177/20413866231166151).
- Bailey, Catherine, Yeoman, Ruth, Madden, Adrian, Thompson, Marc och Kerridge, Gary (2019). A Review of the Empirical Literature on Meaningful Work: Progress and Research Agenda. *Human Resource Development Review*, 18(1), s. 83–113, doi:[10.1177/1534484318804653](https://doi.org/10.1177/1534484318804653).
- Blomqvist, Paula och Palme, Joakim (2020). Universalism in Welfare Policy: The Swedish Case beyond 1990. *Social Inclusion*, 8(1), s. 114–123, doi:[10.17645/si.v8i1.2511](https://doi.org/10.17645/si.v8i1.2511).
- Boreham, Ian D. och Schutte, Nicola S. (2023). The relationship between purpose in life and depression and anxiety: A meta-analysis. *JOURNAL OF CLINICAL PSYCHOLOGY*, 79(12), s. 2736–2767, doi:[10.1002/jclp.23576](https://doi.org/10.1002/jclp.23576).
- Brace, Nicola, Kemp, Richard och Snelgar, Rosemary (2009). *SPSS for psychologists*. 4. ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Caliendo, Marco, Mahlstedt, Robert, van den Berg, Gerard och Vikström, Johan (2020). *Hälsoeffekter av arbetsmarknadspolitiska insatser*. Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. No. 2020:20.

- Casey, Simone (2022). "Job seeker" experiences of punitive activation in Job Services Australia. *Australian Journal of Social Issues*, 57(4), s. 847–860, doi:[10.1002/ajs4.144](https://doi.org/10.1002/ajs4.144).
- Clark, Andrew E. och Oswald, Andrew J. (1994). Unhappiness and Unemployment. *The Economic Journal*, 104(424), s. 648–659, doi:[10.2307/2234639](https://doi.org/10.2307/2234639).
- Cnossen, Femke och Nikolova, Milena (2025). Work meaningfulness and effort. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 119, s. 102460, doi:[10.1016/j.socec.2025.102460](https://doi.org/10.1016/j.socec.2025.102460).
- Dahlberg, Mats, Mörk, Eva, Thorén, Katarina, Eliasson, Tove och Johansson, Tamilla (2013). *Jobbtorg Stockholm – resultat från en enkätundersökning*. Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. No. 2013:21.
- Drydakis, Nick (2015). The effect of unemployment on self-reported health and mental health in Greece from 2008 to 2013: A longitudinal study before and during the financial crisis. *Social Science & Medicine*, 128, s. 43–51, doi:[10.1016/j.socscimed.2014.12.025](https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.12.025).
- Eleveld, Anja (2024). Can mandatory work in activation programmes be meaningful work? *Critical Social Policy*, 44(3), s. 489–508, doi:[10.1177/02610183231218966](https://doi.org/10.1177/02610183231218966).
- Fletcher, Susan K. (2004). Religion and life meaning: Differentiating between religious beliefs and religious community in constructing life meaning. *Journal of Aging Studies*, 18(2), s. 171–185, doi:[10.1016/j.jaging.2004.01.005](https://doi.org/10.1016/j.jaging.2004.01.005).
- Fredriksson, Matilda (2022). *Fostran till anställningsbarhet: Ungas berättelser inifrån den kommunala arbetsmarknadspolitiken*. Doktorsavhandling. Mälardalens universitet, Eskilstuna.
- Friehe, Tim och Pfeifer, Christian (2025). Unemployment's Life-Satisfaction Cost and Loneliness. *Journal of Happiness Studies*, 26(6), s. 102, doi:[10.1007/s10902-025-00941-0](https://doi.org/10.1007/s10902-025-00941-0).
- Furåker, Bengt och Blomsterberg, Marianne (2003). Attitudes towards the unemployed. An analysis of Swedish survey data. *International Journal of Social Welfare*, 12(3), s. 193–203, doi:[10.1111/1468-2397.t01-1-00005](https://doi.org/10.1111/1468-2397.t01-1-00005).

Giritli Nygren, Katarina, Hemmingsson, Olov, Nordlander, Erica, Nyhlén, Sara och Sjöberg, Ida (2023). *Lokala arbetsmarknadsprogram utifrån ett deltagarperspektiv*. Sundsvall: Mittuniversitetet.

Giritli Nygren, Katarina, Olofsdotter, Gunilla, Sjöberg, Ida, Klockmo, Carolina och Bolin, Malin (2022). Närmare men inte nära nog – hur arbete osynliggörs vid kommunala arbetsmarknadsenheter. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 28.

Hemmingsson, Olov och Lidén, Gustav (2025). The Scope of Active Labour Market Policies in Local Labour Market Programmes in Swedish Municipalities – Driven by Needs or Values? *Local Government Studies*, s. 1-26, [doi:10.1080/03003930.2025.2597221](https://doi.org/10.1080/03003930.2025.2597221)

Hudde, Ansgar och Jacob, Marita (2025). Parenthood in Europe: Not More Life Satisfaction, but More Meaning in Life. *Journal of Marriage and Family*, 87(5), s. 1963–1978, doi:[10.1111/jomf.13116](https://doi.org/10.1111/jomf.13116).

Jacobsson, Kerstin, Hollertz, Katarina och Garsten, Christina (2017). Local worlds of activation: the diverse pathways of three Swedish municipalities. *Nordic Social Work Research*, 7(2), s. 86–100, doi:[10.1080/2156857X.2016.1277255](https://doi.org/10.1080/2156857X.2016.1277255).

Jahoda, Marie (1982). *Employment and unemployment: a social-psychological analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lee, Jim (2000). The robustness of Okun's law: Evidence from OECD countries. *Journal of Macroeconomics*, 22(2), s. 331–356, doi:[10.1016/S0164-0704\(00\)00135-X](https://doi.org/10.1016/S0164-0704(00)00135-X).

Li, Jian-Bin, Dou, Kai och Liang, Yue (2021). The Relationship Between Presence of Meaning, Search for Meaning, and Subjective Well-Being: A Three-Level Meta-Analysis Based on the Meaning in Life Questionnaire. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*, 22(1), s. 467–489, doi:[10.1007/s10902-020-00230-y](https://doi.org/10.1007/s10902-020-00230-y).

McKee-Ryan, Frances M., Song, Zhaoli, Wanberg, Connie R. och Kinicki, Angelo J. (2005). Psychological and Physical Well-Being During Unemployment: A Meta-Analytic Study. *Journal of Applied Psychology*, 90(1), s. 53–76.

Montazeri, Ali, Mohammadi, Samira, Tavousi, Mahmoud, Haeri-Mehrizi, Aliasghar, Sadighi, Jila, Farzadi, Faranak, Maftoon, Farzaneh, Aeenparast, Afsoon och Kermani, Ramin Mozaffari (2025). Socio-demographic factors of

happiness among young adults in Iran. *Scientific Reports*, 15(1), doi:[10.1038/s41598-025-00358-y](https://doi.org/10.1038/s41598-025-00358-y).

Morse, Nancy C. och Weiss, Robert S. (1955). The Function and Meaning of Work and the Job. *American Sociological Review*, 20(2), s. 191–198, doi:[10.2307/2088325](https://doi.org/10.2307/2088325).

Nord, Tora (2018). *Arbete som rättighet eller skyldighet: Föreställningar om arbetsmarknadsfrånvaro i välfärdsstaten*. Doktorsavhandling [Elektronisk resurs]. Karlstads universitet, Karlstad.

Nyhlén, Sara och Giritli Nygren, Katarina (2025). Exploring Institutional Framing of Local Labor Market Programs by Politicians and Managers in Swedish Municipalities. *Social Sciences*, 14(6), s. 382, doi:[10.3390/socsci14060382](https://doi.org/10.3390/socsci14060382).

Nyhlén, Sara, Sjöberg, Ida, Nygren, Katarina Giritli och Olofsdotter, Gunilla (2023). *Institutionella förutsättningar för lokala arbetsmarknadsprogram*. Sundsvall: Mittuniversitetet.

Olofsdotter, Gunilla, Giritli Nygren, Katarina, Bergström, Gunilla, Bolin, Malin, Klockmo, Carolina, Nyhlén, Sara, Sjöberg, Ida och Tjulin, Åsa (2024). Study protocol: Local labour market programs-institutional structures, organizational forms and lived experiences. *PloS One*, 19(1), s. e0296242, doi:[10.1371/journal.pone.0296242](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0296242).

Panican, Alexandru och Ulmestig, Rickard (2019). Vad är nytt? - kunskapssammanställning av kommunal arbetsmarknadspolitik. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 25(3/4), s. 108–128.

Parsland, Ellen (2025). *Ojämlikhetsregimer i aktivering*. Doktorsavhandling. Lund Universitet, Lund.

Parsland, Ellen och Scaramuzzino, Gabriella (2024). 'I feel good here': A qualitative study on subsidised employment in a Swedish municipal labour market programme. *Journal of Comparative Social Work*, 19(2), s. 38–62, doi:[10.31265/jcsw.v19i2.657](https://doi.org/10.31265/jcsw.v19i2.657).

Paul, Karsten I. och Moser, Klaus (2009). Unemployment impairs mental health: Meta-analyses. *Journal of Vocational Behavior*, 74(3), s. 264–282, doi:[10.1016/j.jvb.2009.01.001](https://doi.org/10.1016/j.jvb.2009.01.001).

Puig-Barrachina, Vanessa, Giro, Pol, Artazcoz, Lucia, Bartoll, Xavier, Cortes-Franch, Imma, Fernandez, Ana, Gonzalez-Marin, Patricia och Borrell, Carme (2020). The impact of Active Labour Market Policies on health outcomes: a Scoping review. *EUROPEAN JOURNAL OF PUBLIC HEALTH*, 30(1), s. 36–42, doi:[10.1093/eurpub/ckz026](https://doi.org/10.1093/eurpub/ckz026).

Ristić Cakić, Milica, Kalaš, Branimir, Đurović Todorović, Jadranka och Đorđević, Marina (2025). Economic drivers of tax revenue: insights from European economies. *Post-Communist Economies*, 37(5), s. 499–515, doi:[10.1080/14631377.2025.2461929](https://doi.org/10.1080/14631377.2025.2461929).

Rose, Damaris (2018). The impact of active labour market policies on the well-being of the unemployed. *JOURNAL OF EUROPEAN SOCIAL POLICY*, 29(3), s. 396–410, doi:[10.1177/0958928718792118](https://doi.org/10.1177/0958928718792118).

Rosso, Brent D., Dekas, Kathryn H. och Wrzesniewski, Amy (2010). On the meaning of work: A theoretical integration and review. *Research in Organizational Behavior*, 30, s. 91–127, doi:[10.1016/j.riob.2010.09.001](https://doi.org/10.1016/j.riob.2010.09.001).

Sage, Daniel (2015). Do Active Labour Market Policies Promote the Subjective Well-Being of the Unemployed? Evidence from the UK National Well-Being Programme. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*, 16(5), s. 1281–1298, doi:[10.1007/s10902-014-9549-9](https://doi.org/10.1007/s10902-014-9549-9).

Schnell, Tatjana (2009). The Sources of Meaning and Meaning in Life Questionnaire (SoMe): Relations to demographics and well-being. *The Journal of Positive Psychology*, 4(6), s. 483–499, doi:[10.1080/17439760903271074](https://doi.org/10.1080/17439760903271074).

SFS 2022:811 *Förordning med instruktion för Arbetsförmedlingen*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (2022). *Effekter av arbetsmarknadsinsatser för personer med varaktigt försörjningsstöd* [Elektronisk resurs]. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering. SBU Utvärderar No. 351.

Steger, Michael F. och Dik, Bryan J. (2009). Work as Meaning: Individual and Organizational Benefits of Engaging in Meaningful Work. I: Garcea, Nicola, Harrington, Susan, och Linley, P. Alex (red.) *Oxford Handbook of Positive*

Psychology and Work. Oxford University Press, s. 0.

<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195335446.013.0011>.

Stenberg, Sten-Åke (1999). Arbetslöshet och fattigdom i Sverige från 1920-tal till 1990-tal: En kombinerad makro- och mikroanalys. *Sociologisk Forskning*, 36, s. 172–191.

Strandh, M. (2001). State intervention and mental well-being among the unemployed. *JOURNAL OF SOCIAL POLICY*, 30, s. 57–80.

Suh, Hanna och Chong, Stephanie Shiqin (2022). What Predicts Meaning in Life? The Role of Perfectionistic Personality and Self-Compassion. *Journal of Constructivist Psychology*, 35(2), s. 719–733, doi:[10.1080/10720537.2020.1865854](https://doi.org/10.1080/10720537.2020.1865854).

Sunnerfjell, Jon (2023). Från bruksmentalitet till anställningsbarhet - eller från ett flytande begrepp till ett annat? *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 29(3/4), s. 6–26, doi:[10.58236/aa.25139](https://doi.org/10.58236/aa.25139).

Sveriges Kommuner och Regioner (2023). *Brister i arbetsmarknadspolitiken och välfungerande aktivitetskrav*. Sveriges Kommuner och Regioner.

Thorén, Katarina (2012). *Arbetsmarknadspolitik i kommunerna*. Stockholm: Sveriges riksdag. No. 2011/12:RFR15.

Ulmestig, Rickard (2020). *Gränser och variationer - en studie om insatser inom kommunal arbetsmarknadspolitik*. Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. No. 2020:5.

Wadensjö, Eskil (1987). Labour Market Policy and Employment Growth in Sweden. *Labour*, doi:[10.1111/J.1467-9914.1987.TB00118.X](https://doi.org/10.1111/J.1467-9914.1987.TB00118.X).

Ward, Sarah J. och King, Laura A. (2017). Work and the good life: How work contributes to meaning in life. *Research in Organizational Behavior*, 37, s. 59–82, doi:[10.1016/j.riob.2017.10.001](https://doi.org/10.1016/j.riob.2017.10.001).

Wrzesniewski, Amy och Dutton, Jane E. (2001). Crafting a Job: Revisioning Employees as Active Crafters of Their Work. *The Academy of Management Review*, 26(2), s. 179–201, doi:[10.2307/259118](https://doi.org/10.2307/259118).

Ylistö, Sami och Husu, Hanna-Mari (2021). Negative emotional consequences of labour market activation policies for long-term unemployed young adults in Finland. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 41(13/14), s. 1–15, doi:[10.1108/IJSSP-02-2021-0039](https://doi.org/10.1108/IJSSP-02-2021-0039).

Zika, Sheryl och Chamberlain, Kerry (1992). On the relation between meaning in life and psychological well-being. *British Journal of Psychology*, 83(1), s. 133, doi:[10.1111/j.2044-8295.1992.tb02429.x](https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1992.tb02429.x).

Östling, Maja (2025). Deemed as 'Distant': Categorizing Unemployment in Sweden's Evolving Welfare Landscape. *Social Sciences*, 14(3), s. 129, doi:[10.3390/socsci14030129](https://doi.org/10.3390/socsci14030129).

Bilagor

Bilaga A. Deskriptiv statistik för kommuner

Tabell 7. Deskriptiv statistik för kommuner i Västernorrland.

	Kramfors	Härnösand	Örnsköldsvik
Variabler	N (%)	N (%)	N (%)
Respondenter	57	64	40
Kön			
- Man	31 (55,4)	49 (76,6)	26 (65)
- Kvinna	25 (44,6)	15 (23,4)	13 (32,5)
- Annat	0 (0)	0 (0)	1 (2,5)
Högsta utbildningsnivå			
- Ej fullgjort grundskola	6 (10,7)	3 (4,9)	5 (13,2)
- Grundskola	17 (30,4)	17 (27,9)	8 (21,1)
- Gymnasium	23 (41,1)	35 (57,4)	19 (50,0)
- Universitet/högskola	5 (8,9)	3 (4,9)	6 (15,8)
- Annat	5 (8,9)	3 (4,9)	0 (0)
Födelseland			
- Sverige	40 (74,1)	46 (74,2)	27 (77,1)
- Utanför Sverige	14 (25,9)	16 (25,8)	8 (22,9)
Deltagit i Arbetsträning/Praktik	38 (66,7)	41 (64,1)	30 (75,0)
	Medel±SD	Medel±SD	Medel±SD
Ålder	41,8±14,8	38,1±11,6	45±13,6
Meningsfullhet	80,4±21,6	80,4±22,9	82,6±24,8
Delaktighet utformning	8,3±21,7	74,3±24,4	77,2±26,2
Delaktighet deltagande	76,3±33,4	73,7±32,0	77,4±29,8
Frivillighet	78,1±23,0	78,9±29,4	76,2±31,9
Behovsuppfyllnad	75,2±21,6	73,9±20,6	71,0±27,5

Tabell 8. Deskriptiv statistik för kommuner i Göteborgsregionen.

	Lilla Edet	Mölndal	Härryda
Variabler	N (%)	N (%)	N (%)
Respondenter	23	15	29
Kön			
- Man	8 (34,8)	11 (73,3)	17 (58,6)
- Kvinna	15 (65,2)	4 (26,7)	12 (41,4)
- Annat	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Högsta utbildningsnivå			
- Ej fullgjort grundskola	1 (4,3)	2 (13,3)	7 (25)
- Grundskola	8 (34,8)	3 (20)	11 (39,3)
- Gymnasium	11 (47,8)	7 (46,7)	6 (21,4)
- Universitet/högskola	2 (8,7)	3 (20)	1 (3,6)
- Annat	1 (4,3)	0 (0)	3 (10,7)
Födelseland			
- Sverige	19 (90,5)	9 (75)	17 (70,8)
- Utanför Sverige	2 (9,5)	3 (25)	7 (29,2)
Deltagit i Arbetsträning/Praktik	15 (65,2)	11 (73,3)	20 (69%)
	Medel±SD	Medel±SD	Medel±SD
Ålder	45,1±12,7	44,4±12,9	39,9±13,7
Meningsfullhet	82,9±23,1	80±22,2	85,0±22,6
Delaktighet utformning	78,1±18,3	70,7±22,3	82,8±16,52
Delaktighet deltagande	70,5±34,3	68,6±38,2	80,7±30,1
Frivillighet	78,0±31,1	80±17,5	82,4±16,7
Behovsuppfyllnad	78,7±20,9	81,4±19,2	81,2±15,8

Bilaga B. Korrelationer

Tabell 9 Korrelationer

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 <i>Meningsfullhet</i>	-								
2 <i>Kvinna</i>	0,095	-							
3 <i>Född utanför Sverige</i>	0,107	0,062	-						
4 <i>Gymnasieutbildad</i>	-0,033	0,055	-0,121'	-					
5 <i>Ålder</i>	0,037	0,001	0,050	0,095	-				
6 <i>Praktik/Arbets träning</i>	-0,018	-0,210***	0,117'	0,087	-0,051	-			
7 <i>Autonomi utformning</i>	0,599***	0,142*	-0,094	-0,075	0,011	-0,092	-		
8 <i>Autonomi initiering</i>	0,466***	0,097	-0,104	-0,124'	-0,010	-0,058	0,546***	-	
9 <i>Frivillighet</i>	0,662***	0,138'	0,060	0,010	0,085	-0,085	0,520***	0,489***	-
10 <i>Behovsuppfyllnad</i>	0,697***	0,101	0,066	-0,015	-0,095	0,011	0,568***	0,428***	0,582***

*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05, ' p < 0,1

Bilaga C. Kontrollmodell MRA

Tabell 10 Regressionsmodeller med endast kontrollvariabler

Modell	M0
N	174
R ²	0,029
R ² (justerad)	0,000
<i>Kvinna</i>	0,103
<i>Född utanför Sverige</i>	0,124
<i>Har gymnasieutbildning</i>	-0,047
<i>Under 29</i>	0,000
<i>Över 50</i>	0,032
*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05, ' p < 0,1	